

ŞAİR RÖVŞEN HASAYOĞLU YARATICILIĞI ÜZERİNE

Babek Kurbanov*

Öz

Makalede şair Rövşen Hasayovlu'nun eserleri, "Sesime Ses Verin" şiirler kitabında yer alan şiirleri ve uzun şiirlerini gözler önüne serilmektedir. Müellifin dünya görüşü, eserlerinin sanatsal estetik özellikleri ve düşünce içeriğini tahlil ediliyor. Eserlerin tahlili sadece şiir incelenmesinin dışında bir dünya ve bir hayatın incelenmesi şeklindedir. Bu eserlerde vatanseverlik, halkın manevi ahlaki dünyası ve sosyal haksızlıklara karşı mücadelesi, Azerbaycan'ın bugün içerisinde olduğu sosyal siyasi olayları bazen eleştirel bazen de öğüt veren bir şiir dili ile ele alınmaktadır. Eserlerinde engin bir dünya görüşünün yanında şairin aynı zamanda dünyevi olayları gerçekçi bir şekilde okurun nazarına sürmesi takdire şayandır. Bu gerçekçilikte şairin sayısal bir eğitimden geçmiş olmasının çok büyük etkisi vardır. Şairin hayal dünyasında aile, sorumluluk ve bunlar ile bağlı erdemler büyük bir yer tutar. Şairin yazmanın amansız baskısını ensesinde hissettiği, mısralarındaki kurtuluşluk sevinci içinde çarpınan sözlerinden anlaşılmaktadır. İhanet duygusunun yerilmesi eserlerinin en doruk noktasında ki tükenmişliğe inat haykırışı temsil eder. Şairin haykırışları bazen bir tufan bazen de fırtınadan kopmuş sakin bir melteme dönüşür. Tüm bunlara rağmen şair tekrardan saflığa, temizliğe ve hatalardan dönüşün imkânsız olmadığına inanır. İyi insan olmak için çaba göstermenin büyük bir olgunluk

* Prof. Dr. , Gaziantep Üniversitesi, Öğretim üyesi.

olduğunu, atasözlerinden de faydalanarak okura öğüt verir. Şair iki vatanlıdır. Biri doğduğu topraklar olan Azerbaycan diğeri ise üzerinde yaşam bulduğu öğrenciler yetiştirdiği Türkiye. Şairin bir büyük dünyanın parçalanmış iki yakasına da ait olmanın verdiği kimlik duygusunu, eserlerinde bir ululamaya dönüştürür. Sesler ile dolu dünyada kendi sesini duyurmaya çalışan şair eserleriyle zamana şahitlik etmenin yanında dik duruşuyla da bir iz düşüm noktasını temsil eder. Eserlerinin tahlili birçok noktadan dünyayı anlamaya ve şiirsel bir estetik görüşü oluşturmaya fayda açısından çok önem arz eder.

Anahtar Kelimeler: Şair, poema, gurbet, Aras, sanatsallık, demokrasi, Kelbecer, Rusya, terörizm.

Abstract

Talented Poet Rövşen Hasayovlu's works, together with the poems published in poetry book titled "Sesime Ses Verin / Answer My Sound" draw attention and author's conception of world, artistic and aesthetic features of his works and ideas are analysed. In this study, patriotism, spiritual values of community and its struggles against social injustices and today's socio-political problems of Azerbaijan are dealt with poetic language. Analyses of his works are mostly the ones referring to life experience and the world itself rather than poetic analysis. It is remarkable that the poet brings earthly affairs in a realistic style together with world-view in his works. Poet's scientific background has a great impact in this realism. In his imaginary world, family, social responsibilities and virtues depending on these values have an extensive viewpoint. His feeling of cruel pressure of writing on his back can be understood from his words struggling with joy of salvation in his verses. Criticising infidelity symbolises the scream standing in stark contrast to burnout on the peak point in his works. Poet's screams sometimes turn in to a tornado and sometimes in to breeze getting rid of a storm. However, the poet believes that it is not impossible to correct mistakes and he also believes in purity and honesty. The poet, by getting advantage of using proverbs, advises his readers that trying to pay attention so as to be a good person is a great maturity. The poet has got two homelands. The first is Azerbaijan where he was born and the second is Turkey where he grew students from whom he gets inspiration. The poet converts his sense of identity enabling him belonging to two sides of a big fragmented world in to a reverence. The poet trying to make him heard with his works in a world full of sounds symbolises a projection

point with his upright mind as well as acting as being time-witness. Analysing his works has importance in understanding the world from various aspects and forming an poetic-aesthetic view.

Key Words:

Poet, Poetry, Foreign Land, Aras, Art, Democracy, Russia, Terrorism

Biz son zamanlar Azerbaycan Cumhuriyetinin basın-yayın organlarında, televizyon ve radyo kanallarında sık sık Rövşen Hasayovlu'nun ismine de rastlıyoruz. Onun lirik ve güncel konularda yazılmış şiirleri geniş şiir heveskârları ve mütehassislere bile beğenisini kazanmaktadır. Tesadüfi değil ki, Azerbaycan'ın sevilen ve ünlü şairleri olan İlyas Tapdıq, Memmed İsmayıl ve başkaları Rövşen Beyin şiirlerini, bedii (sanatsal) yeteneğinin yüksek seviyede olduğunu düşünüyorlar, onun şiirlerinin düşünce ve içerik bakımından orijinalliği ve profesyonelliğini itiraf etmekten çekinmiyorlar.

Rövşen Hasayovlu'nun yakın zamanda "Sesime ses verin" (Bakü,2014) isimli şiirler kitabının ışıık yüzü görmesinden sonra onun perestişkârlarının, okuyucularının sayısı daha da artmış oldu. Okuyucu kitapta toplanmış çeşitli konulara ait edilmiş şiirlerde okuyucu aslında şairin kendi iç dünyasını, hayat hakkında düşüncelerini, insan, tabiat, siyaset gibi küresel problemlere olan kişisel münasebetini duyabilir. Çoğu zaman otobiyografik karakter taşıyan şiirlerinde şair aslında çoğu zaman geniş kitleleri düşündüren, rahatsız eden sorunları açığa çıkarmağa çalışıyor. Onun evlatlarına, arkadaşlarına, tanınmış şahsiyetlere ithaf ettiği şiirlerinde o her zaman kendi düşüncelerini, mülâhazalarını, tavsiyelerini ileri sürer, onların başkaları için de, milletimiz için de faydalı olabileceğine çalışır. Bu şiirlerin eğitici tesiri de oldukça güçlü oluyor. Bunun bir nedeni şairin kullandığı selis halk dilinin olması ve mısraların oldukça duygusal, tarzda ifade olunmasındadır. Diğer taraftan şairin şiirlerinin esasen belli bir *auditoriyaya (toplantı salonun)*, özellikle belli bir okuyucu kitlesine hitap edilebilmesindedir. Şair bu okuyucu kitlesinin yaş, geleceğe bakış, halkına hizmet bakımından sosyal sorumluluk hissi vs. gibi problemleri bir sosyolog gibi dikkate alarak hareket etmesi önemli kılıyor. Poetik (şiiirsel) bir dille onların ifade edilmesini gerçekleştirebilir. Örneğin Rövşen Beyin oğlu Hasay'a ve kızı Nigar'a ithaf ettiği şiirlerinde bu özelliklere rastlamaktayız. Tesadüfi değil ki, "Hekim Kızım" şiirine baktığımızda:

*Dermanından küsüp gitse, acı ağrılar
Hastaların sevincinden sana pay düşer.
Dermanlar da acı değil, bal gibi tadar,
Şirin-şeker sözlerinle karışsa eğer.*

Şair birçok şiirlerinde edep-erkân, marifet, büyüklere, ihtiyar kimselere saygıyla yaklaşmayı, onlara olan münasebette kullanılan sözlere dikkat edilmesini tavsiye ediyor. Sözün etkileyici gücünü birçok şiirlerinde vurgulayan şair “Göz Yaşı” şiirinde bu fikri *hiperbolik* bir şekilde ifade etmeye bile ihtiyaç duyuyor:

*Taşların üstünde gül-çiçek biter,
Sevgiyle dokunup okşasan taşı.*

*Yürek muhabbetle vurmuşsa eğer,
Hayat baştan-başa olur gözyaşı.*

Şair “Dil” şiirinde de bir daha şu konuya değinir ve:

*Dilin seni tahta şah, ya da eder başından,
Şiirin dil yılanı da çıkarır yuvasından.
Hikmet dolu olursa, cevher doğar taşından,
Sağalmaz dil yarası, sen korun yarasından. – diyor.*

İlgi çekicidir ki, Rövsen Bey bir çok şiirlerinde bu şiirinde olduğu gibi kendi fikirlerini daha cazip, daha inandırıcı etmekten ötürü hikmetli ata sözlerine müracaat ediyor : “Yersiz Geldi Yerli kaç”, “Helva demekle ağız şirin olamaz”, “Bir deli kuyuya taş attı, yüz akıllı çıkaramadı”(Olur), “Tek elden Ses Çıkmaz” (Nigâr Kızım), “Kurunun Oduna, Yaş da Yandı” (Hakka haksız Desen), “Şiirin Dil Yılanı da Yuvadan çıkarır” (Dil) gibi halkımız arasında geniş bir şekilde yaygın olan şu ibarelerden önemli bedii-tasvir vasıtaları gibi istifade etmeği önemli kılıyor.

Genellikle Rövsen Beyin şiir dili suni (yapay) bezek-düzekten, orijinallik hatırına uyduruk kelimeler icadından oldukça uzaktır. Tesadüfi değil ki, şiirlerinin birçoğunda zengin halk dilini, halk tefekkür tarzını, halk zevkini miyar edinen Rövsen Bey kendi poetik yaratıcılığında daima bu prensiplere riayet etmeye çalışıyor. Hatta şiirlerinin biride (Kendime Nasihatim) o özel olarak vurguluyor ki,

*Halk gözü terazi, halk gözü mizan,
Halktan soruş, öğren şiirin kıymetin.
Hayatta halkıyla yücelir insan,
En büyük zemanet, el zemaneti.*

Diğer bir şiirinde de (Güzeldir) yaklaşık aynı fikri ifade eden şair :

*Her şiir yazan da değildir şair,
Halkını düşünüp yazmasa eğer.
Vahit kaleminin mucisesidir,
Hem seni mest eder hem düşündürür*

Düşünüyoruz ki, doğrudan doğruya Rövsen Bey de bir çok sosyal-medeni problemlere, aynı zamanda şahsiyet-zaman, ahlak, maneviyat problemlerine, bu sırada insan fenomenlerine de (özellikle de sevmek, sevilme, eğitmek, eğitilmek, güzellik, çirkinlik vs.) halkın gözü, zevki, beğenisi bakımından yaklaşmayı daha doğru buluyor. Şairin bazı insanlara özgü olabilen olumsuz, çirkin emellerinin tenkidi ile ilgili şiirlerinde biz kıskançlık, riyakârlık, yaltaklık, rüşvet, haram, kandırmacılık, ikiyüzlülük vs. bu gibi çirkin ahlak davranışlarının satirik bir dille gün yüzüne çıkarılmasını görebiliriz. Rövsen Bey, son zamanlarda yaltaklığı kendileri için önemli bir meziyet olarak gören insanlardan oldukça rahatsız oluyor. Bu konu ile ilgili şairin birkaç tenkidi karakterli şiirlerinin meydana gelmesi bir kez daha konunun onu ne kadar ciddi bir şekilde rahatsız ettiğini kanıtlamaktadır. Şairin “Yaltaklara” şiirinde onun bu fikirde olan insanlara olan tükenmez nefreti, antipatisini açık bir şekilde ifade etmektedir:

*Taşa döndün yaltak insan.
Karaya ak diye diye*

Şairi rahatsız eden bir kelime de “haram” kelimesidir, daha doğrusu halkın malına göz diken, haram malı kendi malına çeviren insani ahlak prensiplerinden uzak olanlardır. Birçok şiirlerinde Rövsen Bey bu kabilden olan ve insani sıfatlarını kaybetmişlerin iç yüzünü açmayı, onların toplumun, insanların yaşamlarını zehirleyen unsurlar olduğunu, çirkin emellerini ifşa etmeyi kendisine amaç ediniyor :

*Çoğu eğri yolla çökür servete
Haram da nedense belal sayıldı.
Rüşvet don (elbise) değişip döndü “hürmete”,
Tahsil günden-güne geride kaldı.*

Şairin “Kurt ve Köpek” şiirinde de yaltaklık masalsı bir dille, alegorik bir üslupla eleştiriliyor. İlginçtir ki, Rövsen Bey yukarıda zikir ettiğimiz bu olumsuz ahlaki prensipleri sadece tenkit etmekle yetinmiyor, aynı zamanda onlara kökünden zıt olan yüksek değerleri misal olarak gösteriyor, bazen bu kabilden olan öğüt-nasihat karakterli fikirleri daha anlaşılır olsun diye kendi timsalinde bile ifade etmeye gayret gösteriyor. Örneğin pahıllıkla (hasetle, kıskançlıkla) ilgili birçok acı mısralarla birlikte müellif kıskançlık gibi bir günaha batmayı hiçbir kimseye reva görmüyor. Pahıllığın karşılığı olarak halka yararlı olmayı, onun güzaranını (hayat tarzının) iyileştirmeyi asıl hüner sayan şair haklı olarak bir daha kaydediyor ki,

Öldürse de bizi zebir,

Lokman onu derman eder.

Acı sözün dermanını

Bulan varsa, budur hüner.

Diğer bir şiirinde (Haram) de şair bu konuya dokunuyor ve kendinin bir vatandaş gibi bu kötü hasletlerden ne kadar uzak olduğunu bir sanatçı, bir şair gibi okuyucuları ile paylaşmayı gerekli görüyor:

Ezelden uzağım, yadam harama,

Haram var-devlette hayır arama

Haram derman olsa vurmam yarama,

Gün-günden eriyip dönsem de şama (muma).

Bu şiirinde de şair harama kendi bakışını belirtse de aslında onun bu bakış açısı bir çokları için de örnek rolünü oynamaktadır.

Rövsen Beyi bir insanşinas şair gibi de değerlendirmek mümkündür. Nitekim onun şiirlerinin çoğunda İnsan, onun düşünceleri, Vatana olan sevgisi, tabiata, onun flora, faunasına münasebeti, insanın yaratıcı gücü, yaşamak aşkı her zaman merkezi planda yer alıyor, hatta tabiatla bağlı şiirlerinde bile insan kelimesi kullanılmasa dahi biz her zaman insan kalbinin vuruşunu, onun sevincini, ümitlerini ve gelecek aşkının nişanelerini hissedebiliriz. “Güzellik”, İnsanlık Borcu, Melektir, Oldum, Kendime Nasihatim, Geçen Günlerim, Uzun Yaşa, gibi felsefi ruhlu şiirlerinde şair insanlığı birliğe, adillığe, halk karşısında sosyal sorumluluğa çağırıyor ve bir daha “İnsanlık Borcu” şiirinde bunları dillendiriyor:

*Borcumdur bunları söylemek sana,
Çünkü biz insanız, demek kardeşiz.
Feleğin bir kese verdiği gama
Bigâne yanaşsak, demek biz taşız.*

1981.yılında yazılmış bu mısralar bugün de aktüelliğini saklamaktadır. Şairin tabiat manzaralarını, şehirlerimizi, insanlarımızı vasıf eden şiirlerinde de biz yüksek *poetik*, duygusal mısralarla rastlıyoruz. Erzurum, Ardahan'a Kar Yağıyor, Tebriz'im, Ay Aras, Aras, Yol Verin, Kış, Ana Kür'üm gibi şiirlerinde şair aslına dostluk, kardeşlik, binyılların süzgecinden gelen ortak manevi-estetik değerlerin olduğunu, yıllar, asırlar geçse de çeşitli tarihsel süreç içerisinde belli engellerin olmasına rağmen itiraf etmeye çalışmaktadır. Ocak, Ana Kürüm, Aras'ım gibi şiirlerinde şair bir daha tarihten gelen adet-ananelerimizi yâda ediyor, bize kardeş olan halka, aynı zamanda Türkiye topraklarına bağlayan bu nehirlerin de ebedi dostluğa kardeşliğe hizmet ettiğini vurgulamaya çalışıyor:

*Kür alıp suyunu Ardahan'ımdan,
Kavuşur Hazara, ummana döner.
Derya çaylarından ayrılan zaman,
Hasretten kuruyar, mum gibi söner.*

Asında bu şiirde Kura nehri, aynı zamanda Aras nehri de uluslarımızı birleştiren, ebedileştiren bir simge rolünü oynadığını da his etmiş oluyoruz. Şairin Güney Azerbaycan'a ithaf edilmiş bir kaç şiirlerinde de (Tebriz'im, İsterim, Ayrılık, Bölünmez Muhabbetim, Bitsin bu ayrılık, Gün Gelir, Ay Aras vs.) biz güneyli kardeşlerimizin kaderini kendi kaderi gibi düşündüğünü, burada halkımızın dilini, dinini, adet-ananelerinin, halk kahramanlarının unutulmamalarını, onların yüce tutulmalarının tavsiye edilmesi fikri ile rastlaşmaktayız. Aslında bu fikirler genelleştirilmiş şekilde "Tebriz'im" şiirinde özellikle açık bir şekilde ifade edilmektedir. Şiirin bu gibi bendinde bile şairin ihtirash sesini işitmek mümkündür :

*Esse de aradan ayrılık yeli,
Diline vurğunam – anamın dili.
Her kese azizdir, doğmadır eli,
Dilin baldan şirin-şeker, Tebriz'im.*

Rövşen beyin annesine, babasına ait ettiği şiirleri de kendi duygusallığı, etkileyici tesir gücü ile oldukça derin mana taşımaktadır. Bu şiirlerde velilerin üzerimizde olan zahmetleri, kaygıları, sönmez sevgileri yüksek sanatsallıkla ifade olunmaktadır. Aynı zamanda şair bizi dünyaya getiren bu insanlar karşısında sosyal sorumluluğumuz, borçlu olduğumuz okuyucuları ile paylaşmayı zorunlu kılıyor. Bu insanlara sağlıklarında değer vermenin, bütün isteklerine katlanılmasının son derece önemli olduğu fikri aralıksız olarak dile getirdiğini duyabiliriz.

Bu kabilden olan şiirlerin (Anam, Aparanda Yer, Geri Dön, Ata (baba), Ne İstiyordu, Gidiyorsun, Babasız olmak, Baba Hasreti vs.) demek olur ki, hepsinde yüksek şiirsellik, necip his-heyecan, bazen derin keder (üzüntü) ve ruh-halinin sanatsal poetik ifadesini duyabiliriz. “Donmuş Arzu” şiirinin son bendine dikkat edersek fikirlerimizin gerçekliğini görebiliriz:

*Arzum yüreğimde kalası oldu,
Sanki yürek ona soğuk mezarmış.
Atam cüt (çifte) mezarda yatası oldu.
Arzu da yürekte mezar kazarmış.*

“Ebedi Yattın” şiirinde de demek olur ki, aynı ruh-halini, derin üzüntü duygularının ifadesine rastlıyoruz:

*Derdinle kalpleri yandıran gibi,
Yeri de, göğü da yandırıp, yaktın,
Bacıya, kardeşe bağış edip gamı.
Gökten yıldız gibi sayrışıp aktın.*

Rövşen Bey ihtiyarları da unutmuyor, onlara da hürmet, izzet gösterilmesini yüksek maneviyatın, ahlakın tezahür ifadesi olarak görüyor. Kocalar, Kocalık, Satmağa Gelir gibi eğitici konulu şiirlerde yaşlanmış insanların zengin hayat tecrübesinin, geçmişte oldukları gibi her zaman halkı ve insanları için faydalı oldukları, maneviyat yükü taşıdıkları unutulmamalıdır:

*Gel, küstürme kocaları,
Bu hayattan küser onlar,
Günümüzün civanları,
İleride kocalık var.*

Aynı zamanda şair gençlikte öyle yaşamalısın der ki, ihtiyarlık gelince bundan dolayı pişman olmayasın, gençliğin bir de geri gelmemesi fikrini okuyucuları ile pay-

laşmayı önemli görüyor. Örneğin “ Kocalık” şiirinde bir ihtiyarın dili ile bu durumu ifade eden şair :

*Gençler meclisinde gerek genç olsun,
Benim tek kocalar koy kenar dursun –
Ben öz (kendi) gençliğimi vermişim bada,
Uydum simu-zere fani dünyada....
Gençlik yıllarında yığılan varla,
Söyle kim döndürür gençliyi dala?*

Genellikle Rövsen Hasayoğlu yaratıcılığında halkın tanınmış ediplerine, yazar ve şairlerine de derin saygı ve sevgi hislerini duyabiliriz. Şiirlerin bir çoğunda halk şairleri Samet Vurğun’un, Zelimhan Yagub’un, Mehmet Araz’ın Mirvarid Dilbazi’nin, Billuri’nin, Tofik Abdin’in ve başkalarının isimlerine de rast gelmekteyiz. Müellif bazen bu sanatkarların şiirlerinden alınmış fikirlere dayanarak kendi farklı mülahazalarını ve fikirlerini şiir dili ile ifade eder, bazen de kendi şiiri içerisinde bu müelliflerin geniş yayılmış mısralarından olduğu gibi (bir atf olarak) yaratıcılıkla istifade eder. İlgi çekicidir ki, çağdaş sanatta (modern sanatta) sık sık kullanılan *kollaj* akımının etkisini duyabiliriz. Hatta yaratıcılığının belli bir bölümünü bu yaratıcılık yöntemine ayırmış birçok bestecilerin, ressamların, mimarların isimlerini bile hatırlamak mümkündür. Örneğin ünlü Eston bestecisi Arve Pört’in “Kollaj” isimli senfonik eseri bile mevcuttur. Yetenekli ressam dostumuz Ayhan Özer’in kapsamlı bir albümü “Kolaj Şeyler” (Gaziantep, 2014) adlandırılmaktadır. Rövsen Beyin bazı şiirlerinde atasözlerinin, müdrik kelimelerin olduğu gibi kullanılması, özellikle de bazen poema gibi iri hacimli eserlerde bazı halk ruhunda olan bayatılardan – manilerden (veya bu poetik üsluptan) , atasözlerinden istifade olunması yukarıdaki sözlerimizi kanıtlayabilir. Zira, ilk bakışta bu tür alıntılar (atıflar) bazen metlepten, eserin idea-içeriğinden uzak, onun dışarısında olan bir hadise, olay gibi gözükse de, aslında çoğu zaman assosiasiya yolu ile (çağırışım) de olsa bu kabilden olan alıntılarının konunun genel emosyonel etki (duygusalılık) gücünün, eserdeki his ve heyecanların daha da canlı ve hareketliliğine hizmet etmiş olmasının söylemek mümkün oluyor. Rövsen Beyin “Kendine Dön” poemasında (uzun şiir) biz bir daha kollaj üslubundan yararlanılmasına tanık oluyoruz. Aslında tarihsel bir *aspektte* yazılmış eserde Azerbaycan halkının tarihi geçmişi, kahramanlık sayfaları, ünlü sanat ve bilim adamları kendi sanatsal yansımalarını bulmaktadır. Aynı zamanda şair alevli bir coşkuyla, nefret hissiyle son zamanlar topraklarımızın yüzde yirmisinden fazlasının işgal altında olması, ermeni

gaspkarları tarafından zapt edilmesi ve bu hadisenin trajik sonuçlarını kaleme almıştır. Rövsen Bey topraklarımızın (Hankendi, Hocavend, Karakent, Kelbecer, Ağdere, Eskeran, Fuzuli, Gubadlı, Zengelan, Laçın, Şuşa - Garabağ) düşman tarafından zapt edilmesi fikrini daha tesirli, daha anlaşılır etmekten ötürü genelde Türk soylu halklar arasında, bu sırada kendi Türklüğümüz arasında da oldukça yaygın ve halka yakın olan poetik bir janrdan istifade etmeyi gerekli kılıyor. Lakin bu işgal olunmuş topraklarımıza ait şairin son derece etkileyici ve duygusal karakterli mısraları poemanın ilk bölümünden, ermeni tecavüzünün barışsever, zahmetkeş halkımızın başına getirdiği musibetlerinden ve şu trajediye dünya kamuoyunun, özellikle de batı dünyasının lakayt kalması fikrini açıklayan ve daha çok da siyasal karakter taşıyan bölümünden sonra gelir. On altı heceli bu bölüm, giriş bölümü de sayılabilir, daha çok tarihsel ve siyasal olayların genelleştirilmiş tasvirini verir. Bu bölümden sonra gelen bölümde de müellifin gençlik çağındaki arkadaşı Davut'la olan sohbeti yer almaktadır. Bu sohbette de olan bitenler, daha çokta yine de ermeni işgali ve vahşilikleri, işgal sırasında insanlarımızın kendi memleketlerinde göçmen durumuna düştükleri, şairin Gurbet anlayışı, insanlarımızın gaffet uykusundan uyanması, dost-düşmanını tanıması gibi fikirleri ifade olunmaktadır. Zannımızca, sade halk dilinde yazılmış birçok bayatılar (maniler) müellif yukarıda adı geçen ve işgal edilmiş coğrafi bölgelerimizin her birinin karakter yönlerini açıklayarak, aslında düşmanın türettiği vahşiliklerin, ülkemiz mikyasındaki geniş panoramasını göstermeye çalışır.

Her bir bayatıda (manide)bu veya diğer coğrafi bölgelerimizin işgalden dolayı ağır durumunun duygusal ifadesini görüyoruz ve tabii ki, önceki bölümlerde ifade olunmuş tarihsel, siyasal bilgiler bu bayatılar vasıtasıyla daha somut bir karakter almakla birlikte, insan duygularının, hareket *dinamizmini* güçlendirir, okuyucunun düşmana karşı olan nefretini ve galibiyete olan inancını, direnişini, ruh halini oldukça güçlendiriyor. Bayatı (mani) gibi gözden geçirebildiğimiz bu bölüm (burada yaklaşık 56 dörtlük mevcuttur) gördüğümüz gibi eserin idea-içeriğinden (biçim, form, kompozisyon açısından ayrılsa da) hiçte dışarıda kalmıyor, aksine onun duygusallığını, etki gücünü daha da artırmış oluyor. Burada "kollaj" gibi kullanılabilir bu maniler aynı zamanda bir tasvir-ifade vasıtası olarak da *poemanın* içeriğinin açıklanmasında, bedii (sanatsal)imgelerin canlı ve reel gözükmesinde önemli ola sahip olduklarını duymamak olmuyor. Poemada yer almış manilerden alınmış ayrı ayrı mısralar bile şairin müracaat ettiği bölgelerimizi ne kadar de yakından tanıdığı ve lakonik bir dille, genelleştirilmiş tarzda onların özet karakteristiğini verebilmesi eseri bir daha okunaklı, canlı ve gerçek bağlarla o yöreye bağlı olduğunu ifade etmektedir:

*Azizim Askeranı,
Gam basıp Askeranı,
Kolum yanıma düşüp,
Oynamır "Askeranı" (halk oyun havası).*

Veya diğer bir bentte:

*Aziziyem Gubatlı,
Ezelden mert evlattı,
Oğlanlar – yiğit Nebi,
Kızları Hacer adlı.*

Başka bir bentte ise okuyoruz:

*Sazlı, sözlü Kelbecer
Şemşir ruhlı Kelbecer,
Behmen derdinden öldü,
Visalinle dert bitir.*

Genelde adı geçen poema yüksek vatanseverlik hisleri ile yazılmış bir eserdir. Burada müellif bir taraftan halkımıza karşı olan tecavüzleri, yalanları, buhtanları yüze çıkarmakla birlikte, diğer taraftan da insanlarımızın düşmanın tatlı diline inanmamalarını, tuzaklarına düşmemelerini, dost ve düşmanlarını iyice tanıyabilmelerini tavsiye ediyor:

*Sulh deyip ham hayallere yıllarca uyutuldum,
Günden güne elimden gidiyor toprağım, yurdum.
İnanma sulh yoluyla toprağı kaytaracak
Düşman aldatıyor seni, yalan söylüyor alçak!
Batı oyununa gelip, boş sözlere inanma.
Türk'ten başka kimseyi kendine arka sanma.*

Son günler Karabağ etrafında Ermeni - Azerbaycan münakaşasının yeniden alevlenmesi arifesinde bu mısraların ne derecede aktüel ve gerçek olduğuna tanık oluyoruz.

Genelde şair Rövsen Hasayoğlu'nun bütün şiirlerinde yüksek *pafo*s, geleceğe inam ve yazdıklarından dolayı toplum karşısında sosyal sorumluluk hissi oldukça güçlüdür. Rövsen Beyin şiirlerinin Türkiye Türkçesine çevrilip yayımlanması gibi hoş bir haberin de buradaki bütün şiir severler tarafından rağbetle karşılanacağına inanı-

yoruz. İnanıyoruz ki, yetenekli bir mühendis olan RövŒen Bey Œiir dünyasında bundan sonra da başarılar elde edecek, daha yüksek estetik zirveler fethedecektir. Onun “sesine ses verenler”in sayısı günden güne artmaya devam edecektir.